

Sara Rizvić,
Mateja Videmšek, Ana Šuštaršič

Odnos staršev do športnih dejavnosti predšolskih otrok v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini

Izvleček

Namen raziskave je bil ugotoviti, ali obstajajo razlike med mnenjem staršev v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji o športnih dejavnostih v predšolskem obdobju in razlike v vključevanju njihovih otrok v dodatno športno vadbo. Zanimali so nas tudi razlogi staršev za vključevanje otrok v športno dejavnost ter njihovo mnenje o vlogi, ki jo imajo pri športnem udejstvovanju svojega otroka.

V raziskavi je sodeloval 701 udeleženec, od tega 213 moških (30,4 %) in 488 žensk (69,6 %). Njihovi otroci so bili v povprečju stari 4 leta. Približno polovica anketirancev je bila iz Slovenije (49,4 %) ter polovica iz Bosne in Hercegovine (50,6 %). Vprašalnike smo v elektronski obliki poslali bosanskim in slovenskim vrtcem. Pridobljene podatke smo obdelali z računalniškim programom SPSS, za preverjanje hipotez smo uporabili hi-kvadrat test. Statistično značilnost smo ugotovili na podlagi 5-odstotnega statističnega tveganja.

Pri primerjavi obeh držav smo ugotovili, da se slovenski starši v primerjavi z bosanskimi v statistično značilno večji meri strinjajo z vsemi trditvami o pozitivnem vplivu športne aktivnosti na otroke, prav tako slovenski starši pogosteje vključujejo svoje otroke v dodatne oblike športne vadbe. Ugotovili smo tudi, da višje izobraženi statistično značilno pogosteje vključujejo svoje otroke v dodatne oblike športne vadbe kot starši z nižjo stopnjo izobrazbe. Anketirani starši v Sloveniji se tudi sami pogosteje ukvarjajo s športom in imajo višjo izobrazbo kot starši v Bosni in Hercegovini.

Ključne besede: športne dejavnosti, predšolski otroci, starši, vrtci, Slovenija, Bosna in Hercegovina

Parents' attitude towards sports activities of preschool children

Abstract

The purpose of the research was to determine whether there are differences in the opinions of parents in Bosnia and Herzegovina and Slovenia about sports activities in preschool age and to find out the differences in their children's involvement in additional forms of sports activities. We also wanted to get some information about why they involve their child in a sporting activity and parents' opinions about the role they play in their child's participation in sports.

701 parents who completely filled out the questionnaire participated in the research. Among them were 213 men (30.4 %) and 488 women (69.6 %). Their children are, on average, 4 years old. Approximately half of the respondents come from Slovenia (49.4 %), and half from Bosnia and Herzegovina (50.6 %). We sent the questionnaire in electronic form to kindergartens in Bosnia and Herzegovina and Slovenia. The obtained data was processed with the SPSS computer program, we used the Hi2 test to test the hypotheses. Statistical significance was determined based on a statistical risk of 5 %.

In the comparison between these two countries, we found that Slovenian parents agreed to a statistically significantly higher extent with all statements about the positive impact of sports activities on their child than Bosnian parents and that Slovenian parents more often include their children in additional forms of sports. We also found that parents with a higher level of education statistically significantly more often include their children in additional forms of sports activities than parents with a lower level of education. Slovenian parents are more often active in sports and have higher education than Bosnian parents.

Keywords: sports activities, preschool children, parents, kindergartens, Slovenia, Bosnia and Herzegovina

■ Uvod

Državi Bosna in Hercegovina ter Slovenija sta leta 1999 v Ljubljani podpisali sporazum o medsebojnem sodelovanju na področju kulture, izobraževanja in znanosti. Sporazum je bil namenjen sodelovanju držav pri vseh vprašanih, povezanih z izobraževanjem. Veliko poudarka je bilo namenjene sodelovanju med Bosno in Hercegovino ter Slovenijo na področju šolstva, manj pa na področju predšolske vzgoje, kar je lahko posledica velike razlike med državama (Protokol med Vlado Republike Slovenije in Svetom ministrov Bosne in Hercegovine o sodelovanju na področju izobraževanja, 2013).

Dobrotić (2022) je v svoji raziskavi analizirala politiko pravic staršev in otrok pri predšolski vzgoji v državah območju nekdanje Jugoslavije. Raziskava je pokazala, da so se zadnja tri desetletja v vseh državah, razen v Sloveniji, težave na področju človekovih pravic še poglobile (najbolj v Bosni in Hercegovini), npr. cenovno dostopni vrtci za vse starše, zaposlenost žensk in materinske porodniške pravice, dostop do vrtcev v ruralnem okolju ipd. Raziskava je tudi pokazala, da je v Bosni in Hercegovini najslabše stanje glede odziva staršev otrok za predšolski program in zakon, ki obstaja.

Predšolska vzgoja v Sloveniji se izvaja ob upoštevanju načela, ciljev in smernic nacionalnega Kurikuluma za vrtce (1999), normativa o številu otrok in odraslih v oddelku (Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje, 2014) ter strogih predpisov o prostorski ureditvi, ki je pomembna za zdravje in varnost otrok (Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca, 2000; Eurydice, 2018). V Republiki Sloveniji okoli 95,0 % vrtcev izvaja program na podlagi kurikuluma, preostali vrtci pa po posebnih pedagoških načelih, kot so koncept Reggio Emilia, Waldorfski pristop, pristop Montessori. Veliko javnih vrtcev v Sloveniji izvaja različne nadstandardne programe (ekovrtci, vrtci z dodatno športno ponudbo itd.). Otroci so razdeljeni v prvo starostno obdobje (1–3 leta) in drugo starostno obdobje (3–6 let). Vrtci sprejemajo otroke od dopolnjenega enajstega meseca starosti do vstopa v šolo (Gomerčič, 2020).

V primerjavi s Slovenijo je koncept predšolske vzgoje v Bosni in Hercegovini drugačen zaradi kompleksnosti državne/upravne ureditve. Bosno in Hercegovino namreč sestavljata dve avtonomni entiteti, in sicer Republika Srbska ter Federacija Bosna in

Hercegovina z desetimi kantoni, vključuje pa tudi okrožje (okraj) Brčko. Za vzgojo in izobraževanje ni posebnega ministrstva, to področje je v pristojnosti ministrstva za upravne zadeve. To je eden ključnih razlogov, ki ustvarja precejšnje težave in dodatno upočasnjuje reforme v vzgoji in izobraževanju. Okvirni zakon (2007), ki ureja dejavnost predšolske vzgoje, je oktobra 2007 sprejela parlamentarna skupščina BiH. Ker se zakoni o predšolski vzgoji niso sprejeli na območju celotne države, nekateri otroci zaradi oddaljenosti, socialnih in ekonomskih težav v družini ali brezposelnosti staršev sploh nimajo možnosti vključevanja v predšolske programe (Gomerčič, 2020). V Bosni in Hercegovini so otroci razdeljeni v dve starostni skupini, in sicer od 6. meseca do 3. let starosti in od 3. do 6. leta (Demografija in socialne statistike, 2020). V večini kantonov v Bosni in Hercegovini je predšolska vzgoja obvezna za otroke, ki začnejo hoditi v šolo z naslednjim šolskim letom. Ta program se izvaja vse leto v obsegu 150–300 ur. V kantonih, v katerih še vedno niso sprejeli zakona, se izvajajo določene projektne aktivnosti za vključitev otrok v program predšolske vzgoje (Ministrstvo za upravne zadeve Bosne in Hercegovine, 2021).

Bosna in Hercegovina ter Slovenija se razlikujeta po pristopih v zvezi s predšolsko vzgojo. Slovenija izvaja predšolsko vzgojo po načelih kurikuluma za vrtce, Bosna in Hercegovina pa ima drugačne pristope pri vzgoji otrok, ki se izvajajo v skladu z njihovimi dokumenti izobraževalne politike, vendar vsebina pristopa ni popolnoma jasna (Višnjić-Jevtić idr., 2022). Prav tako pa v Bosni in Hercegovini na državni ravni nimajo nacionalnega dokumenta kurikuluma za predšolsko vzgojo, ampak so kurikulumu določeni le za posamezno enoto oziroma kanton. Vse enote, razen Unsko-sanskega kantona, kantona Sarajevo, Posavskega, Zahodnohercegoveškega in Kantona 10, imajo podobno strukturo dokumentov za predšolsko vzgojo. Unsko-sanski kanton in Kanton Sarajevo imata tradicionalno strukturo programskih vsebin, ki medsebojno niso povezane, kar otrokom dodatno oteži vzpostavljanje smiselnih povezav in razumevanja sveta okoli njih. Preostali trije kantoni nimajo celovitega uradnega programa predšolske vzgoje, ampak se ta izvaja po postopku »zaprttega« letnega programa, ki ni dostopen vsem (Camović in Bećirović-Karabegović, 2022).

V Sloveniji število otrok v vrtcih iz leta v leto narašča, čeprav vključevanje v pred-

šolsko vzgojo ni obvezno (Kozmelj, 2020; Eurydice, 2019). Zadnji podatek kaže, da je 84,6 % otrok, starih od 1 do 5 let, vključenih v predšolsko vzgojo in izobraževanje v vrtcih (Statistični urad Republike Slovenije, 2022/2023). Raziskava (UNICEF, 2013) je pokazala, da je leta 2013 Bosna in Hercegovina dosegla najmanjšo vključenost otrok v programe predšolske vzgoje v Evropi in osrednji Aziji. Evropska komisija (2015) je ugotovila, da je delež vključenih otrok v predšolske programe zelo nizek in daleč od evropskega cilja. Starši vključenih otrok so večinoma zaposleni in imajo boljši ekonomski status (Camović, 2018). Cilji za obdobje od leta 2011 do 2015, ki so predvidevali povečanje števila vpisa otrok v vrtce na 50,0 % ter za obvezni program (pred vstopom v šolo) na 100 %, niso bili doseženi. Zadnji podatki UNICEF (2020) kažejo, da je v Bosni in Hercegovini delež otrok dosegel le 25,0 % od 50,0 %.

Slovenski vzgojitelji okolje za razvoj otrok in izvajanje programa predšolske vzgoje večinoma vidijo kot primerno oziroma ustrezno, medtem ko v Bosni in Hercegovini v večini primerov ne. Odgovori slovenskih in bosanskih vzgojiteljic so pokazali statistično značilno razliko med vzorci (Višnjić-Jevtić idr., 2022). Topić (2021) je ugotavljala razlike med slovenskimi in bosanskimi vrtci v materialnih pogojih za gibanje otrok ter razlike v mnenjih med slovenskimi in bosanskimi vzgojitelji o izbranih kazalnikih materialnih pogojev za izvajanje gibalnih dejavnosti v vrtcu. Rezultati so pokazali, da se mnenja vzgojiteljic v slovenskih in bosanskih vrtcih razlikujejo. Bosanske vzgojiteljice so v primerjavi s slovenskimi zelo nezadovoljne z izbiro in številom športnih pripomočkov, zunanjim igriščem in pomanjkanjem igral. V primerjavi s slovenskimi vzgojiteljicami bosanske ne obiskujejo zunanjih površin, ki niso sestavni del vrtca. Infrastruktura vrtcev v Bosni in Hercegovini je neenakomerno porazdeljena in bolj usmerjena v mestna območja, najslabše je v ruralnem okolju. To je tudi eden izmed razlogov za nizko vključenost otrok v predšolsko vzgojo. Ugotovimo pa lahko, da vrtce v Bosni in Hercegovini večinoma obiskujejo otroci z urbanih območij, otroci z ruralnih območij, ki živijo v bogatejših gospodinjstvih, ter otroci, katerih matere imajo višjo stopnjo izobrazbe in so zaposlene (UNICEF, 2013).

Namen raziskave je bil ugotoviti, ali obstajajo razlike med mnenjem staršev v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji o športnih dejavnostih v predšolskem obdobju. Želeli smo

tudi ugotoviti razloge staršev za vključevanje otrok v dodatno športno dejavnost ter njihovo mnenje o vlogi, ki jo imajo pri športnem udejstvovanju svojih otrok.

Metode

Preizkušanci

V raziskavo je bil vključen 701 starš, od tega 213 moških (30,4 %) in 488 žensk (69,6 %). Polovica anketirancev je bila iz Slovenije (49,4 %), polovica iz Bosne in Hercegovine (50,6 %). Povprečna starost anketirancev iz Slovenije je bila 36 let, anketiranih iz Bosne in Hercegovine pa 33 let. Povprečna starost njihovih otrok je bila 4 leta.

Pripomočki

Raziskavo smo izvedli prek spletnega portala 1ka. Pripravili smo vsebinsko enaki anketi s 14 vprašanji v dveh jezikih (v slovenščini in bosanščini). V prvem delu ankete vprašalnika so se vprašanja nanašala neposredno na anketirance, v drugem delu pa na pogostost ukvarjanja s športom in njihovo mnenje o športu kot dejavniku, ki vpliva na razvoj otroka.

Postopek

Vprašalnike smo posredovali v elektronski obliki. Podatke smo statistično obdelali v programu IBM SPSS 25 (SPSS Inc., Armonk, NY, ZDA). Primerjavo med dvema opisnima spremenljivkama smo izračunali z dvosmernim hi-kvadrat testom. Primerjavo med slovenskimi in bosanskimi starši v stopenjskih trditvah o pomenu športne dejavnosti smo izračunali z Mann-Whitneyjevim rang testom, medtem ko smo korelacijo med dvema ordinalnima spremenljivkama izračunali s Spearmanovim rang korelacijskim koeficientom. Rezultati primerjav in povezav so bili interpretirani kot statistično značilni pri stopnji tveganja 5 %.

Rezultati

Mnenje staršev predšolskih otrok o pomenu športnih dejavnosti v predšolskem obdobju

V Tabeli 1 je prikazana primerjava med slovenskimi in bosanskimi starši pri izbranih trditvah o pomenu športne dejavnosti na otrokov razvoj. Slovenski starši se v primerjavi z bosanskimi v precej večji meri strinjajo z vsemi trditvami o pozitivnem vplivu športne aktivnosti na njihovega otroka ($p = 0,000-0,013$), z izjemo trditve o vplivu športne dejavnosti na razvoj otrokove samozavednosti, kjer med slovenskimi in bosanskimi

Tabela 1

Primerjava med slovenskimi in bosanskimi starši pri izbranih trditvah o pomenu športne dejavnosti

		N	M	SD	Z	p
Športne dejavnosti vplivajo na čustveni razvoj otroka.	SLO	346	4,44	0,74	-4,874	0,000
	BIH	355	4,14	0,87		
Športne dejavnosti vplivajo na intelektualni razvoj otroka.	SLO	346	4,45	0,74	-5,274	0,000
	BIH	355	4,16	0,81		
Športne dejavnosti vplivajo na socialni razvoj otroka.	SLO	346	4,52	0,69	-4,057	0,000
	BIH	355	4,28	0,82		
Športne dejavnosti vplivajo na zdravje otroka.	SLO	346	4,83	0,46	-7,294	0,000
	BIH	355	4,45	0,82		
Športna dejavnost povečuje zaupanje vase.	SLO	346	4,56	0,73	-5,556	0,000
	BIH	355	4,26	0,82		
Športne dejavnosti omogočajo spoznavanje novih prijateljev.	SLO	346	4,56	0,70	-3,051	0,002
	BIH	355	4,38	0,83		
Športna dejavnost zagotavlja primerno preživljanje prostega časa.	SLO	346	4,63	0,63	-5,258	0,000
	BIH	355	4,33	0,83		
Športna dejavnost zagotavlja otrokom pridobivanje dobrih navad.	SLO	346	4,64	0,60	-5,738	0,000
	BIH	355	4,31	0,84		
Športna dejavnost odvrta od negativnih pojavov v današnji družbi.	SLO	346	4,41	0,81	-2,715	0,007
	BIH	355	4,23	0,92		
Športna dejavnost navaja otroka na red in disciplino.	SLO	346	4,59	0,66	-3,886	0,000
	BIH	355	4,36	0,82		
Športna dejavnost otrokom omogoča nekaj časa zase.	SLO	346	4,05	0,99	-3,551	0,000
	BIH	355	4,32	0,85		
Športna dejavnost vpliva na pridobitev novih izkušenj, ki bodo otrokom koristile v prihodnosti.	SLO	346	4,52	0,68	-2,599	0,009
	BIH	355	4,36	0,81		
Športna dejavnost pozitivno vpliva na otrokovo razpoloženje.	SLO	346	4,63	0,63	-2,483	0,013
	BIH	355	4,45	0,83		
Športna dejavnost vpliva na razvoj samozavednosti otroka.	SLO	346	4,57	0,67	-1,647	0,099
	BIH	355	4,43	0,84		

Opomba. M = povprečje; SD = standardni odklon; Z = testna statistika; p = statistična značilnost; 1 = popolnoma se ne strinjam; 5 = popolnoma se strinjam.

Tabela 2

Primerjava med državama po vključenosti otrok v dodatne oblike športne vadbe

Država		Vključenost otroka v dodatno vadbo		Skupno	χ^2	P
		da	ne			
SLO	f	221	125	346	15,148	0,000
	f (%)	63,87 %	36,13 %	100,00 %		
BIH	f	175	180	355		
	f (%)	49,30 %	50,70 %	100,00 %		
Skupno	f	396	305	701		
	f (%)	56,4 %	43,51 %	100,00 %		

Opomba. χ^2 = dvosmerni hi-kvadrat test; p = statistična značilnost.

starši nismo ugotovili bistvenih razlik ($p = 0,099$).

Vključevanje otrok v dodatno športno vadbo v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini

V Tabeli 2 je prikazana primerjava med državama po vključenosti otrok v dodatne

oblike športne vadbe. Slovenski starši svoje otroke statistično značilno pogosteje vključujejo v dodatne oblike športne vadbe kot bosanski starši ($p < 0,001$).

V Sloveniji je 63,87 % staršev vključilo svoje otroke v dodatno športno vadbo, medtem ko je bilo v Bosni in Hercegovini takšnih le 49,30 %.

Razlogi, zaradi katerih starši otrok ne vključujejo v dodatno športno dejavnost

V Tabeli 3 je prikazana primerjava med slovenskimi in bosanskimi starši v razlogih za ne vključevanje otrok v dodatne oblike športne dejavnosti. Iz Tabele 2 je razvidno, da 36,13 % slovenskih in 50,70 % bosanskih otrok ni vključenih v dodatno športno dejavnost.

Med slovenskimi in bosanskimi starši smo ugotovili statistično značilne razlike pri razlogih za ne vključevanje otrok v dodatne oblike športne dejavnosti ($p < 0,001$). Bosanski starši v večji meri ne vidijo potrebe po dodatnem gibanju svojih otrok (za

36,1 %), nekateri pa menijo, da njihov otrok ni dovolj star in da bo dodatno športno vadbo obiskoval takrat, ko bo hodil v šolo (14,5 %). Slovenski starši v večji meri poročajo, da njihovi otroci ne želijo obiskovati dodatnih oblik športne dejavnosti (za 10,0 %), pod »drugo« pa jih je večina zapisala, da je otrok premlad za dodatne obveznosti ter da je ta čas namenjen družini in igri na prostem (25,0 %).

Pogostost športnega udejstvovanja staršev v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini

Tabela 4 nam kaže, kako pogosto se starši iz obeh državah ukvarjajo s športom. V Bosni in Hercegovini se kar 46,2 % staršev

ne ukvarja s športom, medtem ko je bilo v Sloveniji takšnih le 16,8 %. Anketirani starši iz Slovenije se pogostejše oziroma večkrat na teden ukvarjajo s športom kot anketirani starši iz BiH.

Vključevanje otrok v dodatno športno dejavnost glede na izobrazbo staršev

V Tabeli 5 je prikazana primerjava vključevanja otrok v dodatne oblike športne dejavnosti z vidika izobrazbe staršev. Rezultati kažejo, da višje izobraženi starši statistično značilno pogostejše vključujejo svoje otroke v dodatne oblike športne vadbe kot starši z nižjo ravni izobrazbe (osnovna, poklicna ali srednja šola) ($p < 0,001$).

Raziskava je pokazala, da je imela skoraj polovica slovenskih in bosanskih anketiranih staršev diplomu prve stopnje (SLO: 47,1 %; BiH: 45,4 %). Pri slovenskih starših po najvišji doseženi izobrazbi sledita srednješolska (24,0 %) in diploma 2. stopnje (19,3 %), pri bosanskih starših pa v veliki meri zaključena poklicna šola – 32,7 %. Anketirani slovenski starši so imeli torej višjo izobrazbo kot bosanski starši.

Razprava

Gibanje je osnovna otrokova potreba, ki mu omogoča, da se pravilno razvija in zraste v zdravo in družabno bitje, ki pozna osnovne življenjske vrednote. Potrebo po gibanju moramo spodbujati, saj je to ena izmed pomembnih poti k celostnemu otrokovemu razvoju. Starši so svojemu otroku vzor, in če so starši do športa pozitivno naravnani, bo tudi otrok pokazal željo in ustrezen odnos do športa (Gabrijelčič Blenkuš, 2013; Bučar Pajek idr., 2015; Jurak, 2020; WHO, 2021; Kasović idr., 2022).

V raziskavi smo ugotovili, da se v Bosni in Hercegovini kar 46,2 % staršev predšolskih otrok ne ukvarja s športom, medtem ko je v Sloveniji športno neaktivnih precej manj – le 16,8 %. V Bosni in Hercegovini se starši predšolskih otrok manj pogosto ukvarjajo s športom kot starši enako starih otrok v Sloveniji. Prav tako je raziskava pokazala, da bosanski starši v primerjavi s slovenskimi svoje otroke precej manj vključujejo v dodatno športno vadbo – v Bosni in Hercegovini je bilo takšnih staršev 50,7 %, v Sloveniji pa 36,1 %. Tudi številne druge raziskave so pokazale, da so otroci športno bolj aktivnih staršev tudi sami bolj aktivni (Videmšek idr., 2010; Debenec, 2013; Oblak, 2014; Modic, 2015; Plevnik in Pišot, 2017;

Tabela 3

Primerjava med slovenskimi in bosanskimi starši v razlogih za ne vključevanje otrok v dodatne oblike športne dejavnosti

		Država				Skupno		χ^2	p
		SLO		BIH					
		f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)		
Razlog za ne vklju- čitev otroka v športno vadbo	Ni potrebe po doda- tnem gibanju v vrtcu	16	12,80 %	88	48,89 %	104	34,10 %	47,039	0,000
	V bližini kraja ni organi- zirane nobene športne vadbe za otroke	22	17,60 %	23	12,78 %	45	14,75 %		
	Prevelik finančni zalogaj	13	10,40 %	5	2,78 %	18	5,90 %		
	Otrok ne želi obiskovati vadbe	25	20,00 %	18	10,00 %	43	14,10 %		
	Nimam časa voziti otroka na vadbo	17	13,60 %	20	11,11 %	37	12,13 %		
	Drugo	32	25,60 %	26	14,44 %	58	19,02 %		
Skupno		125	100,00 %	180	100,00 %	305	100,00 %		

Opomba. χ^2 = dvosmerni hi-kvadrat test; p = statistična značilnost.

Tabela 4

Pogostost ukvarjanja s športom staršev v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini

			Država	
			SLO	BIH
POGOSTOST UKVARJANJA S ŠPORTOM	Se ne ukvarjam	f	58	164
		f (%)	16,8	46,2
	1–2-krat na teden	f	199	151
		f (%)	57,5	42,5
	3–4-krat na teden	f	69	35
		f (%)	19,9	9,9
	5-krat ali večkrat na teden	f	20	5
		f (%)	5,8	1,4
	Skupno	f	346	355
		f (%)	100,0	100,0

Tabela 5

Primerjava vključenosti otrok v dodatne oblike športne vadbe z vidika ravni izobrazbe staršev

		Vključenost otroka še v kakšno drugo vadbo		Skupno	χ^2	p
		da	ne			
Raven izobrazbe	Osnovna šola ali poklicna šola	f	15	32	47	60,608 0,000
		f (%)	31,91 %	68,09 %	100,00 %	
	Srednja šola	f	73	121	194	
		f (%)	37,63 %	62,37 %	100,00 %	
	Dodiplomski študij	f	219	113	332	
		f (%)	65,96 %	34,04 %	100,00 %	
	podiplomski študij	f	89	39	128	
		f (%)	69,53 %	30,47 %	100,00 %	
	Skupno	f	396	305	701	
		f (%)	56,49 %	43,51 %	100,00 %	

Opomba. χ^2 = dvosmerni hi-kvadrat test; p = statistična značilnost.

Videmšek in Videmšek, 2017). Videmšek in Videmšek (2017) sta v svoji študiji navajali pomembnost vpliva staršev na otrokovo vključevanje v športne dejavnosti. Kot ugotavljata, imajo starši velik vpliv pri podpori otroka v športu, po drugi strani pa so v veliko primerih prav oni sami dejavnik, ki lahko otroka v športu tudi ovira. Crumbley idr. (2020) pojasnjujejo, da so starši vzor otrokom, saj so otroci bolj športno dejavni, če se s športom ukvarjajo tudi njihovi starši. Zajec (2009), Tomšič (2010) in Dolar (2016) navajajo, da ima okolje eno od ključnih vlog pri oblikovanju zdravega življenjskega sloga otroka. Tudi na Inštitutu Aspen (2018) so raziskovalci ugotovili, da starši najbolj vplivajo na vključevanje otrok v šport, saj ti zaradi finančnih razlogov, pomanjkanja časa in okolja, v katerem otrok živi, svojih otrok ne vključujejo v športne dejavnosti. Če starši nimajo veliko časa za kakovostno preživljanje časa z otroki, bodo ti večino časa preživljali pred zasloni, pasivno, kar je danes velik problem in lahko povzroči posledice na razvoju otroka (Wolfenden idr., 2016; Chambonniere idr., 2021; WHO, 2021).

Izobrazba staršev je zelo pomembna, saj je od nje večinoma odvisen socialno-ekonomski status družine. Otroci premožnejših staršev imajo največkrat več možnosti, da živijo v stimulativen okolju, kot otroci, ki živijo v družini s slabšim socialno-ekonomskim položajem. Izobrazba staršev pa lahko vpliva tudi na njihove interese, mnenje in status v družbi (Logaj, 2015; Mandarić Vučković, 2018; Petrović in Zorić, 2019). Izobrazba staršev nedvoumno vpliva tudi na način vzgoje otroka. Prav zato smo predvidevali, da bodo otroci višje izobraženih staršev

v večji meri vključeni v dodatno športno dejavnost, kar smo z našo raziskavo potrdili. Ugotovili smo tudi, da imajo anketirani starši iz Bosne in Hercegovine v povprečju nižjo izobrazbo kot slovenski anketiranci. Povezavo med ravni izobrazbe staršev in športnim udejstvovanjem njihovih otrok sta preučevala tudi Petrović in Zorić (2019), ki sta prav tako ugotovila, da so otroci staršev z nižjo ravni izobrazbe manj vključeni v šport, medtem ko se otroci višje izobraženih staršev v večji meri ukvarjajo s športom. Oblak (2014) je ugotovila, da z vidika izobrazbe staršev ni razlik med cilji, ki jih imajo ti za svoje otroke na področju športa. Logaj (2015) pa je v svoji študiji ugotovila, da višje izobraženi starši pogostejše vpisujejo svoje otroke v športne programe.

Eden izmed ciljev raziskave je bil tudi ugotoviti, ali se v mnenja bosanskih in slovenskih staršev o športnih dejavnostih predšolskih otrok razlikujejo. Zaradi osebnih izkušenj smo pričakovali precejšnjo razliko med tema dvema državama. V raziskavi smo potrdili našo hipotezo; v trditvah, ki govorijo o pozitivnem vplivu športa na otrokov razvoj, so slovenski starši veliko bolj poudarjali pomen pozitivnega vpliva na otroka kot bosanski starši, z izjemo trditve o vplivu športne dejavnosti na razvoj otrokove samozvesti, kjer med slovenskimi in bosanskimi starši nismo ugotovili bistvenih razlik. Ugotavljamo, da so velike razlike med državama pri odnosu do športa; v Sloveniji je pomembnost športa precej večja kot v Bosni in Hercegovini. Slovenci veliko več časa preživijo aktivno, medtem ko se v Bosni in Hercegovini prosti čas večinoma preživlja pasivno. Neaktivnost staršev v Bo-

sni in Hercegovini potrjujemo tudi z našo raziskavo, saj smo ugotovili, da se jih skoraj polovica ne ukvarja s športom.

Slovenski starši se statistično značilno razlikujejo od bosanskih tudi v razlogih, zaradi katerih ne vključujejo svojega otroka v dodatno športno dejavnost. Ugotovili smo, da je bilo staršev, katerih otroci ne obiskujejo dodatnih športnih dejavnosti, v Bosni in Hercegovini precej več kot v Sloveniji. Bosanski starši večinoma ne vidijo potrebe po dodatnem gibanju svojih otrok, medtem ko slovenski starši, katerih otroci niso vključeni v dodatno športno vadbo, v večji meri poročajo, da njihovi otroci te ne želijo obiskovati. S to ugotovitvijo se lahko vrnemo k pomembnosti zadovoljevanja otrokovih potreb in odnosa staršev do teh; lahko rečemo, da se mnenja staršev v teh dveh državah precej razlikujejo. To dokazuje tudi raziskava, ki je preučevala program predšolske vzgoje v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini; slovenski vzgojitelji menijo, da vrtci ponujajo ustrezno okolje in da program predšolske vzgoje omogoča celosten razvoj otrok, medtem ko v Bosni in Hercegovini v večini primerov ne. Odgovori slovenskih in bosanskih vzgojiteljic so pokazali veliko statistično značilnih razlik med vzorci (Višnjić-Jevtić idr., 2022). Topić (2021) je ugotavljala razlike med slovenskimi in bosanskimi vrtci glede materialnih pogojev za gibanje otrok ter razlike med mnenji slovenskih in bosanskih vzgojiteljev. Rezultati so pokazali, da se mnenja vzgojiteljic v slovenskih vrtcih bistveno razlikujejo od mnenj vzgojiteljic v bosanskih vrtcih, saj so bosanske vzgojiteljice v primerjavi s slovenskimi zelo nezadovoljne z izbiro in s številom športnih pripomočkov, z zunanjim igriščem, s pomanjkanjem igral itd.

Sklep

Na podlagi rezultatov ugotavljamo, da so starši predšolskih otrok v Bosni in Hercegovini manj športno ozaveščeni kot starši v Sloveniji. Sodelovanje vrtcev v raziskavi za pridobitev podatkov za Bosno in Hercegovino je bilo pod pričakovanji, saj so bili vrtci v Bosni in Hercegovini v velikem številu zelo neodzivni. Ugotovili smo, da imajo ti vrtci v od osebnih kontaktnih podatkov le telefonske številke staršev, elektronskih naslovov pa ne, ter da ankete sploh ni mogoče posredovati po e-pošti. Anketne vprašalnike so izpolnjevali na podlagi navodil, posredovanih na roditeljskih sestankih. Uprava vrtcev na območju Bosne in Herce-

govine sploh ni sodelovala elektronsko, telefonsko pa zelo kratko in nezainteresirano. Eden od razlogov, da ankete niso želeli posredovati staršem, je bil po njihovem mnenju ta, da je veliko staršev »računalniško neizobraženih« (osebna komunikacija, 30. januar, 2023). Na roditeljskem sestanku smo imeli priložnost ugotoviti, da so starši sami in brez težav izpolnjevali anketni vprašalnik. Na območju Slovenije je sodelovanje potekalo veliko lažje. Uprava vrtcev in tudi starši so bili zelo odzivni, podatke smo pridobili v zelo kratkem času. Komunikacija je potekala le elektronsko, prek e-naslova. Pri izvajanju in posredovanju anketnih vprašalnikov v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji smo ugotovili, da so v primerjavi s Slovenijo vrtci v Bosni in Hercegovini v manjši meri motivirani za delo, nova sodelovanja in nove načine izvajanja dejavnosti v vrtcu.

Kot je v svoji raziskavi ugotovila že Dobrotić (2022), in sicer da se izvajanje predšolske vzgoje v državah na območju nekdanje Jugoslavije precej razlikuje ter da ima Bosna in Hercegovina najslabše stanje glede odziva staršev, lahko to potrdimo tudi z našo raziskavo. Ugotovili smo veliko razlik pri pristopu ter med rezultati, pridobljenimi z anketnim vprašalnikom. Še posebej pa za področje predšolske vzgoje skrb vzbuja dejstvo, da število otrok v vrtcih v Sloveniji z leti narašča, medtem ko v Bosni in Hercegovini ostaja enako ali je celo v upadu (Kozmelj, 2020; Eurydice, 2019).

■ Literatura

1. The Aspen Institute (2018). *Project play: State of Play, trends and developments*. https://assets.aspeninstitute.org/content/uploads/2018/10/StateofPlay2018_v4WEB_2-FINAL.pdf
2. Bučar Pajek, M., Starc, G., Kovač, M., Strel, J., Golja, P., Robič, T., Zdešar Kotnik, K., Kobal Grum, D., Filipčič, T., Sorič, M., Mišigoj Duraković, M., Šajber, D., Leskošek, B., Ulaga, M., Pinter, S., Hadžić, V., Zaletel, P., Zaletel-Kragelj, L., Djomba, J. K., ... Jurak, G. (2015). The ACD-Si 2014 – a decennial study on adolescents' somatic, motor, psychosocial development and healthy lifestyle. *Društvo antropologov Slovenije*, 21(3), 107–123. <http://www.dlib.si>
3. Camović, D. in Bećirović-Karabegović, J. (2022). Educational Quality of Early Childhood Education in Bosnia and Herzegovina. *European Journal of Educational Research*, 11(4), 1923–1936. <https://doi.org/10.12973/eu-er.11.4.1923>
4. Camović, D., Bećirović-Karabegović, J., Čurak, H., Šabanović, I. in Štefanc, D. (2018). Procesna kakovost predšolske vzgoje v Bosni in Hercegovini. *Sodobna pedagogika*, 69 = 135(4), 30–48, 178–198. <http://www.dlib.si>
5. Chambonniere, C., Lambert, C., Fearnbach, N., Tardieu, M., Fillon, A., Genin, P., Larras, B., Melsens, P., Bois, J., Pereira, B., Tremblay, A., Thivel, D. in Duclos, M. (2021). Effect of the COVID-19 lockdown on physical activity and sedentary behaviors in French children and adolescents: New results from the ONAPS national survey. *European journal of integrative medicine*, 43, 101–308. <https://doi.org/10.1016/j.eujim.2021.101308>
6. Debenec, E. (2013). *Analiza vključevanja predšolskih otrok v plesne dejavnosti* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
7. Demografija in socialne statistike (2020). *Statistika izobraževanja-predšolsko izobraževanje v 2019/2020*. <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/9/83>
8. Dobrotić, I. (2022). The (in)equality dynamic of childcare-related policy development in post-Yugoslav countries. *Journal of european social policy*, 32(3), 270–286. <https://doi.org/10.1177/09589287221088167>
9. Dolar, A. (2016). *Gibalne dejavnosti predšolskih otrok in njihovih staršev* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
10. European Commission. (2015). Early Childhood Education and Care: Providing all our Children with the Best Start for the World of Tomorrow. *Communication from Commission*. <https://bit.ly/3GGFWgd>
11. Eurydice (2018). *National Education Systems: Early childhood education and care*. https://www.eacea.ec.europa.eu/index_en
12. Eurydice (2019). *Organizacija predšolske vzgoje*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisationprogrammes-all-preprimaryeducation-5_sl
13. Gabrijelčič Blenkuš, M. (2013). *Prekomerna prehranjenost in debelost pri otrocih in mladostnikih v Sloveniji*. Inštitut za varovanje zdravja RS.
14. Gomerčič, L. (2020). *Predšolska vzgoja v državah članicah EU (Slovenija, Hrvaška) in nečlanicah (Bosna in Hercegovina, Srbija)*, 57–69. <https://doi.org/10.32320/978-961-270-324-0.57-69>
15. Jurak, G., Leskošek, B., Kovač, M., Sorič, M., Kramaršič, J., Sember, V., Djurić, S., Meh, K., Morrison, S., Strel, J. in Starc, G. (2020). SLOfit surveillance system of somatic and motor development of children and adolescents: Upgrading the Slovenian sports educational chart. *Auc kinanthropologica*, 56, 28–40. <https://doi.org/10.14712/23366052.2020.4>
16. Kasović, M., Štefan, L., Piler, P. in Zvonar, M. (2022). Longitudinal associations between sport participation and fat mass with body posture in children: A 5-year follow-up from the Czech ELSPAC study. *Plos one*, 17(4). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0266903>
17. Kozmelj, A. (2020). *Udeleženci predterciarnega izobraževanja in tisti, ki so izobraževanje na teh ravneh končali, Slovenija, šolski leti 2019/2020 in 2018/2019*. Statistični urad Republike Slovenije. <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8854>
18. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: MŠŠ, Urad Republike Slovenije za šolstvo.
19. Logaj, T. (2015). *Mnenje staršev o vključevanju predšolskih otrok v organizirano športno vadbo v Zagorju ob Savi* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Ljubljana]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
20. Mandarić Vukušić, A. (2018). Professional Development of Kindergarten and Elementary School Teachers for Collaboration with Parents. *Croatian Journal of Education*, 20 (1), 73–94. <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3046>
21. Ministarstvo civilnih poslov (2021). *Informacija o izvršenju Okvirnog zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju u BiH za 2020. godinu*. <https://bit.ly/3xaL7BE>
22. Modic N. (2015). *Mnenje staršev predšolskih otrok o športni vadbi v mestnem in podeželskem okolju* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
23. Oblak, I. (2014). *Analiza razlogov za vključevanje otrok v športno gimnastiko in športnem društvu GIB Šiška* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
24. Petrović, J. in Zorić, J. (2019). Family Determinants of Sports Activities in Preschool Children. V B. Antala, G. Demirhan, A. Carraro, C. Oktar, H. Oz in A. Kaplanova (ur.), *Physical Education in Early Childhood Education and Care Researches-Best Practices-Situation* (str. 123–134). Slovak Scientific Society for Physical Education and Sport and FIEP. <https://www.researchgate.net/>
25. Plevnik, M. in Pišot, R. (2017). Rast in razvoj otroka. V M. Plevnik in R. Pišot (ur.), *Razvoj elementarnih gibalnih vzorcev v zgodnjem otroštvu* (str. 13–28). Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziologijo. <https://rfasper.fasper.bg.ac.rs/handle/123456789/2600> Print preview
26. Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca. (2000). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV3140>
27. Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje. (2014). <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12026>
28. Protokol med Vlado Republike Slovenije in Svetom ministrov Bosne in Hercegovine o sodelovanju na področju izobraževanja

- (2013). *Uradni list Republike Slovenije*. <https://www.uradni-list.si/>
29. Statistični urad Republike Slovenije (2022/2023). *Predšolska vzgoja*. <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/9/83>
30. Tomšič, S. (2016). *Razlogi staršev za vključevanje predšolskih otrok v plesno dejavnost* [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
31. Topić, S. (2021). *Razlike v materialnih pogojih za gibanje otrok med slovenskimi in bosanskimi vrtci*. [Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta]. <https://repozitorij.uni-lj.si>
32. United Nations International Children's Emergency Fund. (2013). Istraživanje višestrukih pokazatelja (MICS) za Bosnu i Hercegovinu 2011.-2012. [Multiple indicator cluster survey (MICS) Bosnia and Herzegovina 2011.-2012]. <https://bit.ly/3MdU2GK>
33. UNICEF Bosnia and Herzegovina Country Office Annual Report 2020. (2020). www.unicef.org/reports/country-regional-divisional-annual-reports-2020/Bosnia-and-Herzegovina
34. Videmšek, M., Štihec, J., Karpljuk, D., Meško, M. in Gregorc, J. (2010). Nekateri vidiki športnih dejavnosti predšolskih otrok. *Šport*: 58(1/2), 11–17. <http://www.dlib.si>
35. Videmšek, M. in Videmšek, T. (2017). Vpliv staršev in trenerja na otrokovo športno udeleževanje. *Šport*, 65(3/4), 14–19. <http://www.dlib.si>
36. Višnjjić-Jevtić, A., Lepičnik Vodopivec, J., Pribišev Beleslin, T. in Šindić, A. (2022). Unmasking Sustainability in Early Childhood Education: Teachers' Voices from Bosnia and Herzegovina, Croatia, and Slovenia. *International Journal of Early Childhood*, 54(1), 119–137. <https://doi.org/10.1007/s13158-022-00321-2>
37. Wolfenden, L., Wiggers, J., Morgan, P., Razak, L. A., Jones, J., Finch, M., Sutherland, R., Lecathelinais, C., Gillham, K. in Yoong, S. L. (2016). A randomised controlled trial of multiple periods of outdoor free-play to increase moderate-to-vigorous physical activity among 3 to 6 year old children attending childcare: study protocol. *BMC public health*, 16(1), 926. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-3604-x>
38. World Health Organization – WHO. (2021). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>
39. Zajec, J. (2009). *Povezanost športne dejavnosti predšolskih otrok in njihovih staršev z izbranimi dejavniki zdravega načina življenja* [Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport]. <https://repozitorij.uni-lj.si>

Sara Rizvić, mag. prof. šp. vzg.
OŠ Božidarja Jakca, Nusdorferjeva 10,
Ljubljana
sara.rizvic97@gmail.com